

Anförande om totalförsvaret på Rikskonferensen i Sälen

Ers majestät,
Ers kungliga höghet,
Bästa åhörare,

Jag har blivit ombedd att tala om "offentlig-privat samverkan". Då finns det ett ämne som är större och viktigare än alla andra, och det är det framtida totalförsvaret.

Det finns stora utmaningar gällande detta mastodont-projekt.

Den första stora utmaningen är komplexiteten. Man kan nästan inte tänka sig ett mer komplext projekt än att bygga upp ett totalförsvaret, som innefattar all samhällsviktig verksamhet. Det kommer innebära många, komplexa, och varierande krav på olika områden, och en koordinering av ett enormt antal aktörer.

Den andra stora utmaningen är finansieringen. Försvarsmakten har stora behov – samtidigt som vi måste bygga upp ett nytt totalförsvaret. Detta innebär en oundviklig risk för svåra budgetavvägningar mellan försvarsmakten och de bredare totalförsvarens behoven.

Den allmänna budget-pressen, och pucker-effekten med höga kostnader i början av uppbyggnaden av ett nytt totalförsvaret, skapar tillsammans en påtaglig risk för en allvarlig underfinansiering av totalförsvaret.

Den tredje stora utmaningen handlar om att säkerställa konkurrensneutralitet. Ställs betungande och ofinansierade krav på företagen kommer det att snedvrider konkurrensen mellan företag, dessutom skulle det missgynna svenska exportörer till fördel för utländska konkurrenter, och det finns en risk att vissa företag flyttar utomlands i jakt på lägre kostnader och enklare regler.

Ovanpå alla dessa utmaningar har internationaliseringen och Sveriges ökade beroende av globala flöden ändrat förutsättningarna för näringslivet. Men en än mer revolutionerande förändring är avregleringarna och privatiseringarna som har ägt rum sedan kalla krigets slut.

Förut dominerades telekom av ett enda statligt verk.

Förut sköttes läkemedelsdistributionen av ett statligt ägt monopol.

Skolan, sjukvården, och äldreomsorgen var i princip helt offentliga verksamheter.

Statligt ägda ABAB hade monopol på bevakning av skyddsobjekt.

Statens Järnvägar var ett verk, och majoriteten av busstrafiken och lokaltrafiken var i offentlig drift.

Det fanns en tydlig offentlig dominans av elproduktionen.

Förut fanns ett Postverk, utan konkurrenter, och dessutom ett Postgiro som hade monopol på statliga betalningar.

Förut fanns det Radio- och TV-monopol.

Idag är det privata, konkurrensutsatta, företag som sköter det mesta av den samhällsviktiga verksamheten.

Nu när vi ska bygga upp detta nya totalförsvaret är risken stor att man tittar på hur det var förr. Man luras att tro att det inte kostar så mycket, eftersom de stora kostnaderna tidigare absorberades, och doldes, av statliga monopol.

Att bygga upp ett totalförsvaret kräver politisk realism, och verkligheten är att detta projekt – om man nu vill genomföra det på ett seriöst sätt – kommer att vara mycket mer krävande än vad våra politiker har vågat räkna med.

För att totalförsvaret – Sveriges största offentligt-privata samverkansprojekt genom tiderna – ska ha ett hopp om att bli bra krävs politisk realism och ansvarstagande kring de utmaningar som står framför oss.

Karl Lallerstedt, ansvarig för säkerhetspolicyfrågor vid Svenskt Näringsliv